

links: Irene Toxopeus met Lobke op de klipper Nirwana

kapitein Rob) vijf jaar oud en hoort samen met schipper Arnold, zijn dochters Lila en Feia en zoon Roman echt bij het *Zuiderzee*-team. Skip is heel vriendelijk, ontzettend trouw en heel waakzaam. De minpuntjes: Skip blaft naar auto's, is soms erg druk en is niet altijd aardig tegen andere honden die op zijn schip komen.

Sara op de klipper Rode Swan

Griekse bastaard, teef, 3 jaar oud
Vincent de Vrijer en Dorette Spaans schrijven op de website van de stevenklipper *Rode Swan* over scheepshond Sara: 'De allerleukste en liefste scheepshond. Rustig en gemoedelijk, ze veroverd je hart, zelfs als je niet van honden houdt'. Als je tegen Sara praat en haar naam noemt, dan houdt ze het koppie scheef alsof ze je begrijpt. Aan boord is het een hele rustige hond maar op het land is zij heel sportief, ze kan hard rennen, een perfecte combinatie. 'Aan boord ben je altijd wel aan het werk, dan is het goed om van boord te moeten voor een wandeling met Sara, een stok achter de deur'. Toch ook nog een minpuntje: Sara pikt als je even niet oplet een broodje. Sara heeft een GPS-tracker met 'op-piep-functie'. Als die wordt geactiveerd weet ze dat ze weer aan boord moet komen.

Joe op de tjalk Boreas

Spaanse hond, teef, 8 jaar oud
Op de *Boreas* van Henk Teuben en Grietje van der Bos is al 26 jaar een hond aan boord. Dat was eerst Okkie, Henk's schaduw: 'Waar Henk was, daar was Okkie'. Ze is 11 jaar oud geworden en op Vlieland begraven. 'Dat greep er zo diep in bij Henk, hij wilde niet weer een hond, zoveel verdriet, hij vond dit verraad'. Na vier jaar was er weer ruimte voor een hond. Dat werd Joe, een zwarte straathond uit Spanje, 5 maanden oud. 'We werden allebei betoverd door een foto die voorbij kwam op Facebook. In het begin was ze hier en daar wat getraumatiseerd, maar we hebben haar veel vertrouwen gegeven. Knallen van

Scheepshonden (deel 2)

Na de geschiedenis van de scheepshond in de vorige Spiegel maken we kennis met zes scheepshonden, die vandaag de dag wonen op zeilschepen. Lees ook de tips voor honden die niet aan boord wonen maar wel willen meevaren. Welke honden zijn trouwens geschikt als scheepshond? Door: **Simon Schermerhorn**

Op de bruine vloot is op bijna de helft van de charterschepen een scheepshond aan boord. Uit de reacties van schippers blijkt dat de scheepshond veel meer betekenis heeft dan alleen een hond(je) aan boord voor de gezelligheid. De scheepshond wordt echt beschouwd als een aanwinst en meerwaarde voor zowel de schipper/bemanning als voor de gasten. De bemanning staat namelijk wel veel in de buitenlucht, maar komt zelf door het varen meestal beweging tekort. Het uitlaten van de hond zorgt voor die beweging en de bemanning geniet zo meer van de steden en eilanden die worden bezocht. De gasten aan boord, jong en oud, waarderen het contact met de scheepshond. Passagiers willen de scheepshond soms wel mee naar huis nemen. Als positieve eigenschappen worden ook genoemd: het wegnemen van heimwee bij kinderen en de scheepshond zorgt soms zelfs voor klantenbinding.

Zes scheepshonden stellen zich voor met hun plus- én minpunten:

Skip op de tjalk Zuiderzee

IJslandse hond, reu, 5 jaar oud
Op de website van de *Zuiderzee* van Arnold Schmeincx schrijft schippersdochter Feia (10 jaar oud) over 'onze lieve scheepshond Skip'. 'Als u bij ons heeft gevaren kent u zeker Skip de hond. Hij komt bijna altijd bij u zitten. Het is echt een schatje... Af en toe zit hij binnen, maar ja, hij kan niet altijd buiten zijn. Heel veel kusjes en pootjes van Skip'.
Inmiddels is Skip (evenbeeld van de hond van

vuurwerk vindt ze vreselijk, maar ja, welke hond niet? Als Henk alleen vaart is de hond helemaal een fijn gezelschap. Dan ben je alleen, de hond brengt beweging en plezier. Je moet op pad en komt verder dan alleen de boot en de haven. Als we aankomen in een haven, op de eilanden van het Waddengebied, dan is het mooiste om te doen: wandelen met Joel'. Op alle onderdelen scoort Joe een tien: super rustig, kan overal mee naar toe en gehoorzaam.

Remus op de klipper Ortolan

Bordercollie x Labradoodle, reu, 5 jaar oud

Op de klipper van Roman en Rocki Meißner is Remus echt een toegevoegde waarde en hij bevordert de klantenbinding. Dol op mensen en kindvriendelijk. Hij valt zelfs in de smaak bij mensen die wat bang zijn voor honden. Door zijn veedrijvers-DNA denkt hij dat de gasten een kudde vormen. Dat is bijvoorbeeld lastig bij een zwemstop. Hij begrijpt niet dat mensen gaan zwemmen, want hij vindt zelf zwemmen en

water verschrikkelijk. Dan moet hij even opgesloten worden in de roef. Soms snapt hij niet dat het spelen met de bal niet kan bij veel wind of in een kruisrak. Zo zijn er al heel wat ballen in het IJsselmeer verdwenen. *Last but not least*: Remus verhaart niet: zo blijft de roef schoon en is hij ook geschikt voor mensen met een allergie.

Lobke op de klipper Nirwana

75 procent Kooiker, 25 procent Stabij, teef, 10 jaar

Irene Toxopeus en Frank Schaafsma vinden Lobke pienter, temperamentvol en zeer trouw. Ze bewaakt het schip met verve. Dat is tegelijk een pluspunt en een minpunt, want soms overdrijft ze een beetje. Ze helpt menig kind aan boord van heimwee af, het is echter geen allemansvriend. Vrouwen en kinderen zijn geen probleem, maar ze is achterdochtig ten opzichte van grote mannen, nadat zo'n bruto eens op haar ging staan terwijl ze lag te slapen. Voor Lobke geldt: een dag niet gezwommen is een dag niet geleefd. Dan zoekt ze onder water naar stenen, krabben en mosselen. Ze heeft geleerd dat ze niet zelf van boord mag gaan, dat gaat bijna altijd goed. Zonodig doet ze op het voordek een plasje als de *Nirwana* voor anker ligt.

Silke op klipper Passie en Strijd

Markiesje, teef, 8 jaar

Als pup van acht weken aan boord gekomen, dus Silke is niks anders gewend. Ze loopt tijdens het

varen altijd met schipper Paul Schrevel mee het hele schip over. Tijdens het manoeuvreren ligt ze braaf onder de broodwagen achter het stuurwiel, zodat ze niet in de weg loopt. Een lieve en gezellige hond die altijd op een positieve manier de aandacht trekt en zo het sociaal contact van de schipper bevordert. Silke zorgt voor gezelligheid, aan boord en in de aanlegplaatsen. Eén slechte gewoonte: blaffen naar andere honden.

Educatie

Tegenwoordig wordt de scheepshond ook meer dan eens gebruikt als aansprekend onderwerp. Het Maritiem Museum Rotterdam gaf twee keer een hond een hoofdrol in een educatief programma. In 2010 met Sjaak de scheepshond van de *Sveggoy* (M33K), een houten Noorse zeilkotter, die inmiddels ter ziele is gegaan. In 2012 speelde scheepshond Dobber van professor Plons in hetzelfde museum een hoofdrol om kinderen maritieme kennis bij te brengen. Dobber heeft een eigen bootje met een hondenhek als opbouw.

Geschikte rassen

In principe is iedere hond wel geschikt als scheepshond, zolang het formaat van de hond passend is bij de grootte van het schip. Aan boord waren het vaak rassen als het schipperke, herder, stabij en wetterhoun, of een kruising van deze rassen. De bastaards zijn vaak sterke, slimme en veelzijdige honden, zoals het hondje 'drs. Verhoef' op de *Regina Maris* (SdZ 2023-8). De echte scheepshonden zien we vooral op de binnenvaart en bij de bruine vloot. Tegenwoordig worden er ook honden 'met een achterstand' uit Spanje en Oost-Europa gehaald, die lang niet altijd probleemloos zijn.

Een echt grote/zware hond is natuurlijk niet praktisch. De tekenaar Gerard van Straaten (1924-2011) illustreerde al in 1986 de nadelen van een te grote hond op een kleiner schip en bij het van of aan boord tillen (zie volgende pagina). De Newfoundlander stond bijvoorbeeld vroeger bekend als bij uitstek geschikt als scheepshond en reddingshond. Ze brachten zelfs zwemmend trossen naar de wal. Door formaat en vacht telt hij nu niet meer echt als ideale scheepshond. Het hondenras 'Schipperke' heeft zijn naam te danken aan het feit dat deze honden lang geleden veel gezien werden aan boord van schepen tussen Brussel en Antwerpen. Een bron weet te vertellen dat het schipperke (naast de rol als ongediertebestrijder en waakhond) een taak had om het schip te loodsen. Op zijn vaste uitkijkpost bij de boeg van het schip waarschuwt het hondje bij mist de schipper voor onraad.

De keeshond lijkt op het schipperke, maar is een slag groter. Vroeger werd dit ras zo vaak op binnenvaartschepen gezien, dat het ras in de VS 'Dutch Barge Dog' genoemd werd. Daar is zelfs een

boek over geschreven, met keeshond Jan in de hoofdrol. Een echte werkhond, die eigenlijk pas gelukkig is bij minimaal 40.000 stappen per dag, is minder geschikt als je regelmatig meerdaagse non-stop zeilreizen maakt.

Pleziervaart

Je komt op alle mogelijke schepen honden tegen: van kano tot zeegaand jacht. Het kan gaan om een korte tocht tot langdurige reizen naar het buitenland en over zee. Een goede voorbereiding is het halve werk. Zeker als het (ook voor de hond) nieuw is. In het bijzonder als het om een pup, oude hond of een hond met een probleem gaat. Er zijn ook honden die liever thuis blijven, sommige honden worden zeeziek of kunnen van nature niet zwemmen. Veiligheid is een belangrijk aandachtspunt met vele aspecten. Een hond aan boord heeft ook nadelen. Vindt iedereen het een goed idee? Heeft de hond een

gedragsprobleem, zoals overmatig blaffen, vernielzucht of is de hond niet zindelijk? Dan is thuisblijven ook wellicht beter, of het probleem moet eerst worden opgelost. Gaat de hond mee aan boord, probeer het dan eerst uit op korte tochten. Dan kan duidelijk worden dat de hond bang is voor bepaalde situaties, zoals bijvoorbeeld het starten van de motor, of trillingen. Het is belangrijk om daar op de goede manier op te reageren. Plan de tocht zo dat de hond tijdig zijn behoefte kan doen. Zorg dat de hond een goede plaats heeft, waar hij veilig kan blijven bij bijvoorbeeld het passeren van een sluis, bij het afmeren of als het niet veilig is aan dek. Schaf zonodig een zwemvest en een loopplank aan en wen de hond alvast aan het gebruik. Als de tocht naar het buitenland of een warm land gaat, stelt dat weer speciale eisen aan bijvoorbeeld vaccinatie of het dragen van een muilkorf. En dan zijn er nog allerlei ziektes en

1. Sjaak de Scheepshond, educatief programma van het Maritiem Museum Rotterdam (2010). (Vormgeving Michiel Moormann)

2. Keeshond Argent Silver van 't Piratenhuis. In Engeland werd dit ras 'Dutch Barge dog' genoemd. (Bron: Vereniging 'de Binnenvaart'. Foto: Pieter Klein)

3. Gerard van Straaten schetste al de nadelen van een (te) grote hond op een kleine boot

4. Omslag van het boek *Jan, The Dutch Barge Dog*. Uitgeverij Hutchinson, 1951

5. Omslag van *Honden aan boord*, uitgeverij De Alk & Heijnen Watersport (2012)

parasieten, waar je mee te maken kunt krijgen. Kortom, een hond aan boord kent tal van aandachtspunten. Het boek *Honden aan boord* van auteur Trudie Rutten is daarom een zeer complete informatiebron. (Zie ook: www.hondenaanboord.nl) Tips zijn ook te vinden op de websites www.varendoejesamen.nl, www.dier.nu en www.hondenlach.nl.

In een volgende Spiegel aandacht voor enkele zeer bijzondere scheepshonden, zoals de Duitse Herder Paik aan boord van de bark *Herzogin Cecilie*. Eerst compleet onhandelbaar, maar Paik groeide aan boord uit tot een legende die in totaal acht keer rond Kaap Hoorn is gevaren. De scheepshond Sammy die met solozeiler Mark Slats rond de wereld zeilde. Zelfs voor een orkaan was de hond niet bang en hij maakte zijn baas met geblaf attent op zeerovers.

Reacties graag naar s.schermerhorn@planet.nl
Aanvullende informatie en foto's:
www.moente.nl/scheepshonden

AANDACHTSPUNTEN

1 Voorbereiding

- eerst wennen aan boord
- daarna eerst een korte vaartocht
- plan de reis met tussenstops

2 Veilig schip

- veiligheid aan dek
- veilige plaats voor de hond

3 Uitrusting

- Borsttuig met handvat / zwemvest
- EHBO-kit voor honden
- Waterdichte adreskoker
- GPS-tracker

4 Hond overboord

- Niet iedere hond kan zwemmen
- Bedenk vooraf hoe de hond gered wordt
- Voorzichtig met de schroef

5 Pas op voor onderkoeling/oververhitting

- Laat de hond niet zonder toezicht aan boord
- Begrijp je hond
- Herken onrust/angst